

RAAD VAN
DE EUROPESE UNIE

Brussel, 30 oktober 2007 (09.11)
(OR. en)

13947/07

SOC 377

NOTA

van: de Groep sociale vraagstukken
aan: het Comité van permanente vertegenwoordigers (1e deel) / de Raad EPSCO
Betreft: **Toetsing van de uitvoering door de lidstaten en de EU-instellingen van het Actieprogramma van Peking**
- **Indicatoren inzake vrouwen en armoede**
= **Ontwerp-conclusies van de Raad**

In het kader van de follow-up van het Actieprogramma van Peking, dat tijdens de Wereldvrouwenconferentie van de Verenigde Naties in 1995 is aangenomen, heeft het Portugese voorzitterschap besloten te werken aan het thema "vrouwen en armoede", en heeft het een verslag met een reeks indicatoren opgesteld.

Voor de delegaties gaan in bijlage dezes de ontwerp-conclusies van de Raad, waarover op 12 oktober 2007 een akkoord is bereikt in de Groep sociale vraagstukken. Het begeleidende verslag van het Portugese voorzitterschap staat in Addendum 1 bij dit document.

ONTWERP-CONCLUSIES VAN DE RAAD

**over de toetsing van de uitvoering door de lidstaten en de EU-instellingen van het
Actieprogramma van Peking**

Vrouwen en armoede

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE

1. ERKENNENDE hetgeen volgt:
 - (a) gendergelijkheid is een fundamenteel, in het EG-Verdrag verankerd beginsel van de Europese Unie en een van de doelstellingen en taken van de Gemeenschap, en het integreren van gelijkheid tussen mannen en vrouwen in alle communautaire activiteiten vormt een specifieke opdracht voor de Gemeenschap;
 - (b) het gendergelijkheidsbeleid is een essentieel instrument voor economische groei, welvaart en concurrentievermogen, en bijgevolg voor de Lissabonstrategie voor groei en werkgelegenheid;
 - (c) armoede is een multidimensionaal fenomeen en genderongelijkheid is een van de belangrijkste aspecten ervan aangezien vrouwen meer door inkomensarmoede worden bedreigd dan mannen. In 2005 liep ongeveer 15% van de mannen in EU-25 een risico op armoede, terwijl dat onder vrouwen 17% was. Ook in de lidstaten is er meestal een verschil tussen mannen en vrouwen, dat toeneemt met de leeftijd. Dit is te wijten aan de lagere arbeidsdeelname van vrouwen, loopbaanonderbrekingen die vaak verband houden met gezinsredenen, de discriminatie op de arbeidsmarkt, de beloningsverschillen tussen mannen en vrouwen en de frequentie van part-time werk en arbeid van lage kwaliteit;

- (d) vrouwen krijgen vaker dan mannen te maken met hardnekkige en extreme armoede en vrouwen die behoren tot groepen die worden geconfronteerd met specifieke barrières of worden gemarginaliseerd, zoals gezinshoofden van eenoudergezinnen, allochtonen, etnische minderheden, oudere alleenstaande vrouwen, vrouwen met een handicap en langdurig werklozen en inactieven, lopen een hoger armoederisico dan mannen in dezelfde situatie. Dit is ondermeer het gevolg van genderstereotypering, segregatie op de arbeidsmarkt en meervoudige discriminatie;
- (e) dankzij de inspanningen om gendergelijkheidsoverwegingen in de nationale actieplannen voor sociale integratie aan bod te laten komen, is er in de EU op dit gebied vooruitgang geboekt, al is de relatie tussen gendervraagstukken en armoede onder vrouwen nog niet helemaal inzichtelijk. Het genderperspectief kan verder worden ontwikkeld in de nationale verslagen over de strategieën voor sociale bescherming en sociale integratie.

2. OVERWEGENDE hetgeen volgt:

Naar aanleiding van de vierde Wereldvrouwenconferentie van de Verenigde Naties in 1995 in Peking heeft de Europese Raad van Madrid (15-16 december 1995) verzocht om een jaarlijkse evaluatie van de uitvoering in de lidstaten van het Actieprogramma van Peking, en sedertdien

- (a) heeft de Raad op 2 december 1998 besloten dat de jaarlijkse evaluatie van de uitvoering van het Actieprogramma een voorstel voor een reeks kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren en ijkpunten zou omvatten;
- (b) hebben de opeenvolgende voorzitterschappen sinds 1999 een reeks kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren ontwikkeld op een aantal van de twaalf kritische aandachtsgebieden van het Actieprogramma van Peking, namelijk: Vrouwen en besluitvorming (1999); Vrouwen in de economie (het combineren van beroeps- en gezinsleven) (2000); Vrouwen in de economie (gelijke beloning) (2001); Geweld tegen vrouwen (2002); Vrouwen en mannen in de economische besluitvorming (2003); Seksuele intimidatie op het werk (2004); Vrouwen en gezondheid (2006); Institutionele regelingen (2006) en Onderwijs en opleiding van vrouwen (2007). Elk jaar heeft de Raad conclusies over deze indicatoren aangenomen;

- (c) stelt de Commissie, conform het verzoek van de Europese Raad van 20-21 maart 2003, in samenwerking met de EU-lidstaten jaarlijks voor de voorjaarsbijeenkomst van de Europese Raad een verslag op over de ontwikkelingen op het gebied van gendergelijkheid, alsook richtsnoeren voor de gendermainstreaming van het sectorale beleid;
- (d) hebben de EU-ministers verantwoordelijk voor gendergelijkheid en gendermainstreaming, in de context van de tienjaarlijkse toetsing van het Actieprogramma van Peking, op 4 februari 2005 in Luxemburg een gezamenlijke verklaring aangenomen waarin zij, onder meer, hun krachtige steun en inzet voor de volledige, effectieve uitvoering van de verklaring van Peking en het actieprogramma uitspreken;
- (e) heeft de Raad in juni 2005 de lidstaten en de Commissie verzocht de institutionele regelingen ter bevordering van gendergelijkheid te versterken en een kader tot stand te brengen voor de beoordeling van de uitvoering van het Actieprogramma van Peking, met het oog op een meer samenhangend en systematisch toezicht op de vorderingen, en heeft hij de Commissie verzocht de beoordeling van relevante indicatoren die zijn ontwikkeld voor de follow-up van de uitvoering van dat actieprogramma, op te nemen in haar jaarverslag voor de voorjaarsbijeenkomst van de Europese Raad;
- (f) bevat het Actieprogramma van Peking een holistische definitie van armoede onder vrouwen waarin wordt uitgegaan van het complexe en multidimensionale karakter van het fenomeen en wordt onderstreept dat armoede onder vrouwen en sociale uitsluiting niet louter in economische termen kunnen worden gevat, maar ook moeten worden gezien als resultaat van een gebrek aan middelen op allerlei terreinen waardoor de fundamentele mensenrechten van vrouwen worden geschonden omdat zij "de mogelijkheid [ontberen] om hun volledige potentieel in de samenleving te ontplooien en hun leven vorm te geven overeenkomstig hun eigen aspiraties."¹

¹ "Verklaring van Peking", punt 12 onder:
http://www.emancipatie.nl/_documenten/emb/dce/algemeen/thema/platform/a1.htm

Het Portugese voorzitterschap van de EU heeft een verslag opgesteld waarin de volgende drie indicatoren worden voorgesteld om de vooruitgang op het kritieke gebied van "vrouwen en armoede" te bewaken en te beoordelen, als bijdrage tot de analyse van het gendersaspect van armoede en de situatie van vrouwen op dit kritieke gebied:

PW1. Armoederisico naar leeftijd en geslacht

Dit is een "klassieke" armoedemaat en een Laken-indicator die overeenkomt met het percentage personen onder de monetaire armoedegrens, zijnde 60% van het mediane beschikbare huishoudinkomen per volwassene-equivalent in iedere lidstaat. Analytisch is dit een zeer belangrijke armoede-indicator, omdat hij informatie verschaft over inkomenstekorten in het huishouden en rekening houdt met belangrijke aspecten van het armoedefenomeen die verband houden met persoonlijke kenmerken zoals leeftijd (waarin het levensloopperspectief tot uiting komt) en geslacht (dat het genderspecifieke benadrukt).

PW2. Armoederisico naar huishoudentype en geslacht, inclusief het armoederisico van alleenstaande ouders met afhankelijke kinderen

Dit is een andere indicator, die gebaseerd is op dezelfde armoedemaat. Hij belicht de *huishoudenskenmerken* die bijzonder belangrijk zijn voor armoede onder vrouwen, zoals alleenstaand ouderschap en huishoudensgrootte.

Het aantal alleenstaande ouders is in de gehele EU gestegen en deze groep loopt een bijzonder risico op armoede. In 2005 beliep het armoederisico van alleenstaande ouders met afhankelijke kinderen 32%. Uit EUROSTAT-statistieken voor 2005 blijkt dat 85% van de eenoudergezinnen een vrouwelijk gezinshoofd heeft wat, gezien de genderverschillen in armoederisico, de kans op armoede nog doet toenemen.

PW3. *Inactiviteit naar leeftijd en geslacht*

- a) percentage inactieve vrouwen en mannen naar leeftijd
- b) percentage inactieve vrouwen en mannen die niet op zoek zijn naar werk omdat ze voor hun gezin zorgen;

Arbeid is een belangrijke factor van sociale integratie en het is de belangrijkste manier om de armoedecirkel te doorbreken. Werk hebben en geld verdienen is essentieel voor de economische onafhankelijkheid van vrouwen en mannen. Gebeurtenissen die ertoe kunnen leiden dat vrouwen en mannen hun loopbaan onderbreken of niet deelnemen aan de arbeidsmarkt, kunnen derhalve een potentieel armoederisico meebrengen. De sociale stereotypen van de rol van man en vrouw in het gezin en in de maatschappij hebben tot gevolg dat de verantwoordelijkheid voor de zorgtaken in het gezin nog altijd hoofdzakelijk bij de vrouw ligt.

Deze indicator geeft vooral de verschillen tussen vrouwen en mannen aan met betrekking tot loopbaanonderbreking of inactiviteit om zorgtaken te verrichten. Inactiviteit en loopbaanonderbreking kunnen een persoonlijke keuze zijn. Bovenbedoeld onderscheid tussen mannen en vrouwen kan er echter toe leiden dat loopbaanonderbreking of inactiviteit om zorgtaken te vervullen typisch vrouwelijke factoren zijn die het verlies van economische onafhankelijkheid en, later in de levensloop, een lager niveau van sociale bescherming (lager pensioen) tot gevolg kunnen hebben. Deze indicator werpt ook licht op de armoedefactoren op individueel niveau binnen het huishouden.

3. MEMOREERT:

- (a) dat de lidstaten en de Europese Commissie zich ertoe hebben verbonden om vóór 2010 doorslaggevende resultaten te boeken bij de uitbanning van armoede vanuit de overweging dat de totstandbrenging van een meer inclusieve Europese Unie een essentieel element is van de verwezenlijking van het strategische doel dat de Unie zich voor een termijn van tien jaar heeft gesteld, namelijk duurzame economische groei met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang, in het kader van de strategie van Lissabon (2000), en memoreert ook het verzoek van de Europese Raad van Barcelona van maart 2002 aan de lidstaten om doelstellingen vast te stellen om "het aantal mensen dat armoede en sociale uitsluiting riskeert aanmerkelijk te verminderen";

- (b) dat de bevordering van gendergelijkheid een overkoepelende gemeenschappelijke doelstelling is van de open coördinatiemethode voor sociale bescherming en sociale integratie en dat het genderperspectief op de drie beleidsgebieden moet worden geïntegreerd en dus in alle acties en maatregelen die de lidstaten in hun nationale verslagen over de strategieën voor sociale bescherming en sociale integratie presenteren;
- (c) dat de lidstaten zich er op de Wereldconferentie over Sociale Ontwikkeling van 1995 in Kopenhagen toe hebben verbonden absolute voorrang te geven aan de behoeften en rechten van vrouwen en kinderen aangezien die dikwijls het zwaarst lijden onder armoede;
- (d) dat het bevorderen van gendergelijkheid in de sociale bescherming en de armoedebestrijding een van de prioritaire actiegebieden is van de op 1 maart 2006 door de Commissie aangenomen Routekaart voor de gelijkheid van vrouwen en mannen 2006-2010² om gelijke economische onafhankelijkheid voor vrouwen en mannen te verwezenlijken;
- (e) dat tijdens de Europese Raad van Laken in december 2001 overeenstemming is bereikt over een lijst van achttien indicatoren inzake sociale uitsluiting en armoede, die door de lidstaten in 2006 is herzien en uitgebreid, alsook dat met deze indicatoren een alomvattend beeld van de armoede en de achterstand kan worden gevormd;
- (f) dat de lidstaten hebben toegezegd dat zij ten behoeve van de evaluatie van de uitvoering van het Actieprogramma van Peking door de lidstaten naar geslacht uitgesplitste gegevens en informatie zullen verstrekken; brengt tevens in herinnering dat in de open coördinatiemethode voor sociale bescherming en sociale integratie wordt bepaald dat het "doel van de werkzaamheden met betrekking tot indicatoren de monitoring van de beleidsresultaten [is] en het effect daarvan op mannen, vrouwen en hun gezinnen beter te ondersteunen. Ook de indicatoren voor de monitoring van armoede moeten worden versterkt";³

² Doc. 7034/06.

³ Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: "Samenwerken, beter werken: Een nieuw kader voor de open coördinatie van het beleid inzake sociale bescherming en integratie in de Europese Unie". 3.5. Werkafspraken: indicatoren, bladzijde 9

4. NEEMT NOTA van het verslag over vrouwen en gezondheid van het Portugese EU-voorzitterschap en van de drie indicatoren voor de follow-up van het Actieprogramma van Peking aangaande het kritische gebied vrouwen en gezondheid,
5. ONDERSTREEPT dat er in de onderwijs- en opleidingsstelsels, op de arbeidsmarkt, in de media en in de cultuur in het algemeen nog genderstereotypen bestaan, hetgeen leidt tot verticale en horizontale segregatie op de arbeidsmarkt, ongelijke verdeling van zorgtaken tussen vrouwen en mannen, genderongelijkheid bij de toegang tot en de beschikking over hulpbronnen, onevenredige vertegenwoordiging in de besluitvorming en het beknotten van het vermogen van vrouwen om hun belangen te verdedigen, waardoor het armoederisico van meisjes en vrouwen stijgt,
6. VERZOEKT de Commissie en de lidstaten dringend meer werk te maken van de systematische toepassing en bewaking van gendermainstreaming in de open coördinatiemethode voor sociale bescherming en sociale integratie, ondermeer in de nationale verslagen over de strategieën voor sociale bescherming en sociale insluiting en het gezamenlijk verslag over sociale bescherming en sociale integratie, en daarbij oog te hebben voor de specifieke behoeften van vrouwen en mannen in armoedesituaties en de gevolgen van armoede voor hun eigen leven en dat van hun kinderen en voor de maatschappij als geheel, alsmede op nationaal en EU-niveau passende maatregelen te nemen,
7. MOEDIGT de lidstaten en de Commissie aan te blijven zoeken naar seksespecifieke indicatoren op het gebied van armoedebestrijding en sociale integratie en deze te hanteren en te bewaken en DRINGT ER bij de lidstaten en de Commissie OP AAN om, in het kader van het open coördinatieproces inzake sociale bescherming en sociale integratie, de statistische capaciteit in de EU te vergroten en daarbij de aandacht te richten op de individuele leden van een huishouden om het seksespecifieke karakter van armoede recht te doen en de gevolgen van beleidsmaatregelen zowel voor vrouwen als voor mannen in de gaten te kunnen houden,
8. DRINGT er bij de lidstaten en de Commissie op aan om in het kader van de EU-enquête naar inkomens en levensomstandigheden andere statistische metingen van materiële achterstand te ontwikkelen en een genderperspectief te hanteren om de materiële achterstand onder vrouwen en mannen beter te kunnen meten en bewaken, onder meer met steun van het Europees Instituut voor gendergelijkheid,

9. MOEDIGT de lidstaten en de Commissie AAN onderzoek te doen naar armoede onder vrouwen en mannen in alle relevante contexten, waaronder, in voorkomend geval, migranten- of etnische achtergrond en stedelijk/landelijk milieu, met het oog op het uitstippelen van beleid dat de integratie in de maatschappij en op de arbeidsmarkt bevordert,
10. IS INGENOMEN met de onlangs door de Commissie opgestelde handleiding voor gendermainstreaming in het werkgelegenheidsbeleid⁴; DRINGT AAN op de opstelling van een handleiding voor de bewaking en de versterking van de gendermainstreaming in de gestroomlijnde open coördinatiemethode en ROEPT de lidstaten OP deze leidraad te gebruiken bij de voorbereiding van hun nationale hervormingsprogramma's en hun nationale verslagen over de strategieën voor sociale bescherming en sociale integratie en ze zowel in de EU als in de lidstaten zo ruim mogelijke te verspreiden onder alle betrokken partijen,
11. IS INGENOMEN met de mededeling van de Commissie betreffende de bestrijding van de beloningsverschillen tussen vrouwen en mannen⁵ en ROEPT de lidstaten OP alomvattende strategieën aan te nemen om, samen met alle betrokkenen, de beloningsverschillen tussen mannen en vrouwen te reduceren en daarbij bijzondere aandacht te besteden aan het bevorderen van de kwaliteit van de arbeid, aan de lage lonen in beroepen en sectoren waar vooral vrouwen werkzaam zijn en aan de redenen waarom het gemiddelde loon in deze beroepen en sectoren lager ligt,
12. MOEDIGT de lidstaten AAN het genereffect van hun stelsels van sociale bescherming te onderzoeken, in het bijzonder wanneer zij worden gewijzigd, om ervoor te zorgen dat ze transparant en niet discriminerend zijn en toegesneden op de behoeften en wensen van vrouwen en mannen,
13. BENADRUKT dat vrouwen met een handicap een hoger armoederisico lopen dan mannen in dezelfde situatie of vrouwen zonder handicap,

⁴ http://ec.europa.eu/employment_social/gender_equality/docs/2007/manual_gend_mainstr_en.pdf

⁵ Doc. 12169/07.

14. SPOORT het Europees Instituut voor gendergelijkheid AAN en VERZOEKT de lidstaten zich te beijveren voor een grondige analyse van de beschikbare gegevens vanuit een genderperspectief en voor onderzoek, indicatoren en methodologie op het gebied van gender en armoede en er aldus voor te zorgen dat in het beleid inzake armoedebestrijding en sociale integratie rekening wordt gehouden met het genderaspect,
15. SPOORT de Commissie en de lidstaten aan activiteiten die verband houden met de aanpak van armoede onder vrouwen en de participatie van vrouwenverenigingen te stimuleren en te zorgen voor gendermainstreaming bij de voorbereiding en de implementatie van, het toezicht op en de evaluatie van het Europees Jaar van de strijd tegen uitsluiting en armoede in 2010,
16. VERZOEKT de lidstaten specifieke maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat alle vrouwen en mannen, inclusief kansarme vrouwen, gelijke toegang hebben tot betaalbare algemene en reproductieve gezondheidszorg, fatsoenlijke huisvesting, rechtsbescherming, onderwijs, opleiding en een leven lang leren, sport en cultuur en SPOORT de lidstaten in het bijzonder AAN maatregelen te nemen om vroegtijdig schoolverlaten te voorkomen en te zorgen voor een soepele overgang van school naar werk,
17. IS ERMEE INGENOMEN dat armoede onder vrouwen een van de vraagstukken is waarover de zesde Rondetafelconferentie over armoede⁶ zich heeft gebogen en SPOORT de lidstaten aan de sociale partners, NGO's en met name vrouwen-NGO's en verenigingen op nationaal, regionaal en lokaal niveau te betrekken bij het uitwerken en uitvoeren van beleidsmaatregelen op het gebied van armoede en sociale integratie en meer onderzoek te doen naar het armoederisico van oudere vrouwen en vrouwen die zorgen voor zieke, oudere of gehandicapte familieleden,

⁶ Zesde Europese Ronde Tafelconferentie over armoede: "Minimum Social Standards: A Strategy for Protection and Empowerment." (sociale minimumnormen: een strategie voor bescherming en empowerment), Ponta Delgada - São Miguel, Azoren, Portugal, 16-17 oktober 2007.

18. ROEPT de lidstaten OP passende beleidsmaatregelen te nemen betreffende de combinatie van werk, gezin en privéleven en meer vaart te zetten achter de verwezenlijking van de doelstellingen van de Europese Raad van Barcelona van 2002 op het gebied van kinderopvang, en MOEDIGT de lidstaten AAN om bij het ontwerpen van kinderopvangvoorzieningen en flexibele vormen van arbeid zowel de situatie van alleenstaande ouders als van tweeoudergezinnen voor ogen te hebben om ervoor te zorgen dat vrouwen en mannen werk, gezin en privéleven gemakkelijker kunnen combineren,
19. MOEDIGT AAN tot het toetsen en beoordelen van de uitvoering van het Actieprogramma van Peking op de gebieden "Jonge meisjes" en "Vrouwen en gewapende conflicten",
20. VERZOEKT de lidstaten en de Commissie in andere communautaire processen in voorkomend geval rekening te houden met de thema's die in het kader van de follow-up van het Actieprogramma van Peking besproken zijn en waarvoor reeds indicatoren zijn aangenomen, en VERZOEKT de lidstaten en de Commissie om de vorderingen op dit gebied regelmatig te evalueren door middel van het jaarverslag over de gelijkheid van mannen en vrouwen, waar van toepassing, en door middel van thematische toetsingen, te beginnen met "Vrouwen en besluitvorming" en "Combinatie van werk, gezin en privéleven".
